

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Наукова бібліотека імені М. Максимовича
Інформаційно-бібліографічний відділ

ВИЩА ОСВІТА ТА НАУКА : ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Випуск 6 : Наука в Україні та за кордоном

Київ 2025

Вища освіта та наука : інформаційний бюлетень / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Наук. б-ка імені М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд. В. Матюха. – Київ : [б. в.], 2025. – Вип. 6 : Наука в Україні та за кордоном. – 40 с.

Представлено список наукових публікацій, в яких розглядаються актуальні питання сучасної науки, який має надати читачам зручний пошук у фондах Наукової бібліотеки імені М. Максимовича та мережі Інтернет. Представлено статті, книги, монографії, матеріали конференцій та інші наукові видання, які охоплюють чимало галузей науки і техніки, методи та обговорення їх результатів. Також список містить нормативні документи в галузі науки, статті українських та зарубіжних науковців тощо. Цей список може бути використаний для пошуку інформації, підготовки наукової роботи, оцінки діяльності вчених або наукових установ.

Інформація буде корисною для наукознавців, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів тощо.

Зміст

Зміст	3
Нормативні документи в галузі науки	5
Історія науки в Україні	7
Огляд науки в Україні.....	7
Огляд науки за кордоном.....	29
Національна академія наук України.....	31
Видатні особистості в науці	31
Бердяєв Микола Олександрович – релігійний та політичний філософ, соціолог	31
Блонський Іван Васильович – фізик	32
Вірченко Ніна Опанасівна – математик	32
Вовк Федір Кіндратович – антрополог, етнограф, археолог	32
Гакслі Джуліан – біолог, еволюціоніст, гуманіст	33
Гальчинський Анатолій Степанович – економіст	33
Головаха Євгеній Іванович – психолог, соціолог.....	33
Гольдшмідт Ріхард – еволюційний біолог, генетик, ембріолог	34
Грінченко Володимир Автономович – археолог	34
Дарвіністи	34
Добржанський Феодосій Григорович – біолог, генетик, зоолог	35
Докінз Річард – еволюційний біолог, популяризатор науки.....	35
Єрмаков Василь Петрович – доктор чистої математики	35
Калужняцький Омелян Ієронімович – філолог	36
Лумен Ніклас – соціолог	36
Майр Ернст – біолог.....	36
Маринич Олександр Мефодійович.....	37
Находкін Микола Григорович – радіофізик	37
Несвіцький Олександр – лікар	38

Перфецький Євген Юліанович – історик.....	38
Подолінський Сергій Андрійович – науковець.....	38
Попов Павло Миколайович – літературознавець.....	39
Прокопович Петро – бджоляр.....	39
Сімпсон Джордж Гейлорд (George Gaylord Simpson) – палеонтолог.....	39
Четвериков Сергій Сергійович – генетик	40

Нормативні документи в галузі науки

1. **Деякі** питання надання фінансової підтримки науковим виданням України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 р. № 1032 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 29 серп. (№ 177). – С. 3.

2. **Деякі** питання оплати праці працівників державної наукової установи "Інститут освітньої аналітики" : постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2025 р. № 624 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 4 черв. (№ 112). – С. 3.

3. **Про внесення** змін до Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук : постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 2025 р. № 928 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 1 серп. (№ 155). – С. 5.

4. **Про внесення** змін до складу наукової ради Національного фонду досліджень // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 7 трав. (№ 92). – С. 6.

До складу Наукової ради увійшли викладачі КНУ імені Тараса Шевченка – І. Р. Корольов та А. С. Олійник.

5. **Про внесення** змін до складу Національної ради з питань розвитку науки і технологій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 липня 2025 р. № 728-р // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 19 лип. (№ 145). – С. 17.

6. **Про затвердження** Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про взаємне визнання документів про освіту та наукові ступені : постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2025 р. № 490 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 2 трав. (№ 89). – С. 6.

7. **Про передачу** частини бюджетних призначень, передбачених Міністерством освіти і науки у 2025 році : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 травня 2025 р. № 492-р у 2025 році // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 30 трав. (№ 109). – С. 5.

Погодитися з пропозицією Міністерства освіти і науки та Національної академії наук щодо забезпечення у 2025 році продовження виконання наукових досліджень, розпочатих у 2024 році Інститутом магнетизму імені В. Г. Бар'яхтара Національної академії наук, Інститутом інформаційних технологій та систем Національної академії наук та відділенням Головної астрономічної обсерваторії Національної академії наук "Миколаївська астрономічна обсерваторія".

8. **Про погодження** реорганізації Інституту проблем штучного інтелекту Міністерства освіти і науки України і Національної академії наук України // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 1 трав. (№ 88). – С. 6.

9. **Про призначення** державних стипендій видатним діячам науки : Указ Президента України від 7 травня 2025 р. № 285/2025 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 9 трав. (№ 94). – С. 3.

10. **Про призначення** довічних державних стипендій діячам науки : Указ Президента України від 29 квітня 2025 р. № 253/2025 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 1 трав. (№ 88). – С. 4.

11. **Про призначення** у 2025 році іменних стипендій Верховної ради України для молодих учених – докторів наук : постанова Верховної Ради України від 21 серпня 2025 р. № 4583-IX // Голос України. – Київ, 2025. – 28–29 серп. (№ 170). – С. 6.

Серд стипендіатів – Гуральський Ілля Олександрович, д-р хім. наук, доцент каф. КНУ імені Тараса Шевченка.

12. **Про призначення** у 2025 році іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук // Голос України. – Київ, 2025. – 17 черв. (№ 118). – С. 1.

13. **Про присудження** Премії Верховної Ради України молодим ученим за 2024 рік : постанова Верховної Ради України від 1 травня 2025 року № 4411-IX // Голос України. – Київ, 2025. – 10 трав. (№ 92). – С. 6–7.

Історія науки в Україні

14. **Житков О.** Розвиток природничих наук у Наддніпрянщині кінця XIX – початку XX століття: сучасний стан дослідження проблеми [Електронний ресурс] / О. Житков, Д. Бугор // Українські історичні студії. – 2024. – Вип. 16. – С. 46–55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_ist_2024_16_7

Огляд науки в Україні

15. **Аксак Н.** Інтелектуальне керування мікрокліматом сіті-ферми на основі алгоритму Q-learning / Н. Аксак, М. Кушнар'єв, Ю. Шеліхов // Сучасні інформаційні технології. – Київ, 2024. – № 1 (3). – С. 13–22.

Застосування системи контролю клімату з алгоритмом Q-learning у сіті-фермерстві сприяє досягненню більшої продуктивності, ефективності та стабільності вирощування рослин, що відображається на покращенні результатів вирощування рослин.

16. **Балагура І. В.** Наукометричний аналіз публікацій з історії, літератури та культури України / І. В. Балагура, Д. В. Ланде, Л. І. Крючин // Реєстрація, зберігання і обробка даних : щоріч. підсумк. наук. конф. 18 верес. 2024 р. / НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації; [редкол.: В. В. Петров (відп. ред.) та ін.]. – Київ, 2024. – С. 90–92.

17. **Біленчук П.** Стратегічні орієнтири правового й наукового забезпечення екологічної безпеки / П. Біленчук, О. Кравчук // Юридичний вісник України. – Київ, 2025. – 21–30 черв. (№ 13). – С. 30–32.

Сьогодні як для України, так і міжнародної спільноти надзвичайно важливим є формування стратегії, тактики і мистецтва креативної освіти, науки і практики для забезпечення екологічної безпеки та збереження фундаментальних основ екологічної системи й природного навколишнього середовища.

18. **Бошко О. І.** Інституційні умови функціонування ринку інтелектуальної власності / О. І. Бошко // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2025. – № 4. – С. 168–172.

Досліджено умови функціонування ринку інтелектуальної власності інструментами інституційного аналізу, що включає як правові аспекти, так і економічні чинники стимулювання інноваційної діяльності. Доведено, що розвиток ринку інтелектуальної власності на сьогодні випереджає становлення його нормативної основи, що зумовлює необхідність подальшого дослідження інституційних умов розвитку ринку інтелектуальної власності, його трансформації за умов цифровізації економіки.

19. **Браславська О. В.** Організація наукових досліджень в умовах цифрової трансформації: методологічні підходи та перспективи застосування [Електронний ресурс] / О. В. Браславська // Перспективи та інновації науки (Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина"). – 2025. – № 6. – С. 181–192. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_6_17

20. **Вагін Ю. В.** Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної біології / Ю. В. Вагін ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – 202, [2] с.

У монографії наведено дані про творчий вплив дарвінізму на процес розвитку сучасної біології, починаючи з моменту публікації у 1859 році його безсмертної наукової праці і до сьогодні. Для фахівців, які займаються дослідженнями в галузі генетики та еволюції організмів, а також студентів біологічних факультетів.

21. **Вагін Ю. В.** Нейтральна теорія молекулярної еволюції / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – С. 60–62. – (Проект "Наукова книга").

22. **Вагін Ю. В.** Номогенез або еволюція на підставі закономірностей / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної

біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – С. 58–60. – (Проект "Наукова книга").

23. **Вацца Ф.** Всесвіт: реальність чи симуляція? [Електронний документ] // Збруч : вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/121591>

Чи живемо ми в комп'ютерній симуляції? Це питання, яке ще двадцять років тому Нік Бостром поставив у філософсько-науковій площині, стало предметом обговорення на черговому засіданні семінару Обрії науки та Львівського наукового товариства. Із блискучою критикою гіпотези симуляції виступив Franco Vazza, астрофізик з Болонського університету (Італія).

24. **Веретьонкін О.** Класифікація основних задач веб-застосувань / О. Веретьонкін // Інформаційні технології та безпека : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф. : [19 груд. 2024 р. : зб. доп.] / НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації НАН України ; [редкол.: О. Г. Додонов та ін.]. – Київ, 2024. – Вип. 24. – С. 192–196.

25. **Візнюк І. М.** Сучасні тенденції методології наукових психолого-педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / І. М. Візнюк, С. С. Долинний, А. С. Долинна // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2025. – Вип. 75. – С. 115–126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2025_75_14

26. **Володимир.** Вчені виявили в співі птахів правило, аналогічне людському мовленню [Електронний ресурс] / Володимир – Режим доступу: <https://portaltele.com.ua/news/nauka/vcheni-vyyavyly-pravylo-v-spivi-ptahiv-analogichne-lyudskomu-movlennnyu.html>

Вчені з Манчестерського університету та Честерського зоопарку зробили захопливе відкриття: птахи, як і люди, використовують схожі принципи організації звуків у своїй комунікації. Аналіз понад 600 пісень семи видів показав, що у пташиних "піснях" діє той самий закон, що й у людській мові – закон скорочення Ципфа. Закон Ципфа говорить про те, що найбільш

уживані елементи мови – слова чи звуки – коротші за рідкісні. У людській мові це проявляється у звичці говорити прості короткі слова частіше, ніж довгі та складні. Виявилося, що птахи роблять те саме: часті нотки звучать коротко, а рідкісні розтягуються в часі.

27. **Володимир.** Вчені вперше передали квантові дані звичайним інтернет-кабелям [Електронний ресурс] / Володимир – Режим доступу: <https://portaltele.com.ua/news/nauka/vcheni-vpershe-peredaly-kvantovi-dan-zvyčajnym-internet-kabelyam.html>

Дослідники з Пенсильванського університету зробили прорив у квантових комунікаціях, передавши квантові дані через звичайну оптоволоконну мережу за стандартним інтернет-протоколом IP. Експеримент проходив на реальному відрізку мережі Verizon довжиною понад кілометр між двома будівлями. Ключовим елементом стала розробка мікрочіпа Q-chip, який одночасно обробляє квантову та класичну інформацію. Він виготовлений із кремнію за промисловими стандартами, що відкриває шлях до масового виробництва та інтеграції у вже існуючі телекомунікаційні системи.

28. **Володимир** Вчені розробили новий метод обчислення числа Пі [Електронний ресурс] / Володимир – Режим доступу: <https://portaltele.com.ua/news/nauka/vcheni-rozrobyly-novyj-metod-obchyslennya-chysla-pi.html>

Фізики Арнаб Прія Саха та Анінда Сінха з Індійського наукового інституту розробили інноваційний метод обчислення числа Пі, об'єднавши діаграми Фейнмана для часткового розсіювання з бета-функцією Ейлера з теорії струн. Результати їхнього дослідження опубліковані 9 вересня 2025 року в журналі Physical Review Letters. Новий метод представляє собою математичний ряд, який сходиться до значення числа Пі за значно меншу кількість кроків порівняно з існуючими алгоритмами. Це дозволяє оптимізувати обчислювальні процеси, особливо у квантових моделях, забезпечуючи при цьому високу точність результатів.

29. **Гайдамашко О.** Неочікуване відновлення: льодовиковий щит Антарктиди почав зростати вперше за десятиліття [Електронний документ] // Техно 24 : вебсайт. – Режим доступу: https://24tv.ua/tech/lodovikoviy-shhit-antarktidi-rapovo-pochav-zrostati-pislya-desyatilittya_n2812819

Антарктида здивувала науковців – після десятиліття стрімкого танення льодовиковий щит континенту раптово почав зростати. Нове дослідження показало рекордне накопичення маси в ключових регіонах, що може тимчасово вплинути навіть на глобальний рівень моря.

30. **Галата С.** Буття фізиків, які розщепили ядро атома / С. Галата // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 10). – С. 6–7.

"У 1944 р. у звільненому від фашистських загарбників Харкові співробітники Українського фізико-технічного інституту, які залишилися в місті, чекали колег з евакуації. Інститут був створений у 1928 р. Саме тут у 1932 р. вперше в СРСР було розщеплене ядро атома літію, отримано рідкі водень і гелій, збудовано перший трикоординатний радіолокатор. У 1940 році співробітники інституту подали першу у світі авторську заявку на створення атомної бомби. Пізніше в інституті буде створена Лабораторія № 1, яка візьме участь у ядерному проєкті під керівництвом Ігоря Курчатова".

31. **Галата С.** Технології для життя: як наука і бізнес будують нову систему реабілітації / С. Галата // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 10). – С. 4.

20–21 травня 2025 р. в КПІ ім. Ігоря Сікорського було проведено Міжнародний форум "Інновацій у медичній інженерії". У дискусії "Інноваційні технології в протезуванні та реабілітації" взяли участь представники влади, бізнесу, громадські організації і ветерани.

32. **Галата С.** Deep Tech Talent: мільйон слухачів і перемога українського університету / С. Галата // Світ. – Київ, 2025. – Серп. (№ 15). – С. 8.

Нині Європейський Союз втілює кілька масштабних проєктів з технологічної модернізації. Найважливіші з них – "зелений перехід" до

економіки без вуглецевого палива і цифрова трансформація. Однак для ефективного переходу на зелені й цифрові технології Європі все ще не вистачає кваліфікованих спеціалістів. Для того, щоб навчити людей працювати в галузях глибоких технологій (Deer Tech), Європейський інститут технологій та інновацій (European Institute of Technology and Innovation, EIT) започаткував ініціативу Deer Tech Talent.

33. Гарагуля С. Репозитарій наукових текстів Національної академії наук України: поточний стан та перспективи розвитку / С. Гарагуля // Бібліотечний вісник. – Київ, **2025**. – № 1 (277). – С. 3–13.

34. Гнатієнко Г. Метод метризації вагових коефіцієнтів критеріїв при лексикографічному упорядкуванні альтернатив / Г. Гнатієнко // Інформаційні технології та безпека : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф. : [19 груд. 2024 р. : зб. доп.] / НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації НАН України ; [редкол.: О. Г. Додонов та ін.]. – Київ, **2024**. – Вип. 24. – С. 177–180.

35. Головаха Є. Усна історія філософії та усна історія соціології: "Філософ має право створювати паралельні світи, а соціолог – ні" / Є. Головаха, І. Голубович, О. Лісеєнко // Sententiae. – Вінниця, **2025**. – Vol. 44, iss. 1. – С. 129–142.

36. Гриник І. Я. Модельний підхід до ефективності презентацій результатів наукових досліджень: структурно-психологічний аналіз [Електронний ресурс] / І. Я. Гриник // Перспективи та інновації науки. Психологія. – **2025**. – № 7. – С. 1214–1225. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_7_109

37. Грушецький Б. Як наукова дипломатія може посилити голос України у світі / Б. Грушецький // Світ. – Київ, **2025**. – Лип. (№ 14). – С. 6.

38. Гуревич Р. С. Професійна компетентність майбутніх науковців у цифровому освітньому середовищі: психолого-педагогічні дослідження в контексті європейських практик [Електронний ресурс] / Р. С. Гуревич, І

М. Візнюк, А. С. Долинна, С. С. Долинний // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2025. – Вип. 76. – С. 31–44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2025_76_5

39. **Даков С.** Системи штучного інтелекту в кібербезпеці та їхні можливості протистояти сучасним кіберзагрозам / С. Даков, Д. Маньковський, І. Білоконь // Безпека інформаційних систем і технологій. – Київ, 2024. – № 2 (8). – С. 42–48.

Незважаючи на прогрес ШІ, людські знання залишаються життєво важливими для інтерпретації інформації, прийняття обґрунтованих рішень і адаптації до нових загроз. Для ефективної кібербезпеки важливий багатогранний підхід, включаючи навчання співробітників, регулярні аудити та надійний захист даних. Розширена співпраця між організаціями, урядами та міжнародними партнерами має вирішальне значення для розроблення ефективних стратегій боротьби з кіберзлочинністю. Необхідно продовжувати дослідження можливостей штучного інтелекту й етичних міркувань, щоб подолати мінливий ландшафт загроз кібербезпеці.

40. **Даниленко Л.** Київська лінгвістична славістика першої чверті ХХІ ст.: загальний огляд / Л. Даниленко // Мовознавство. – Київ, 2024. – № 3. – С. 3–20.

До XVII Міжнародного з'їзду славістів у Парижі (2025 р.) стаття пропонує загальний огляд напрямів наукових досліджень першої чверті ХХІ ст. славістів-мовознавців Києва, де зосереджені провідні академічні й університетські славістичні центри.

41. **Ємець-Доброносова Ю.** Криза довкілля: етичні та екзистенційні виклики / Ю. Ємець-Доброносова // Критика : Міжнародний огляд книжок та ідей. – Київ, 2025. – Число 1/2. – С. 22–23.

Колективна монографія, яку підготували сучасні українські філософи, має позначений академічним герметизмом стиль викладу. Спільною для авторів є теза про те, що руйнування природного довкілля відображає кризу самого

людства. Андрій Баумейстер представляє онтологічну перспективу філософії екології, спираючись на те, що онтологічний дискурс дає змогу при дослідженні екологічного мислення уникати крайнощів натуралістичного і технократичного дискурсів.

42. **Жежуха В. Й.** Стейкхолдери в науковому дискурсі: бібліометричний аналіз за даними Scopus / В. Й. Жежуха, Н. О. Скибінський // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2025. – № 5. – С. 140–147.

43. **Злигостєв С.** Модель видавничої діяльності наукових бібліотек / С. Злигостєв // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Київ, 2024. – Вип. 70. – С. 298–308.

44. **Іван Марчук** подарував свою картину українським полярникам // Голос України. – Київ, 2025. – 10 верес. (№ 178). – С. 7.

За словами І. Марчука, він мріяв, що його картини будуть на всіх континентах. Останнім неохопленим континентом нині лишається Антарктида Тож художник обрав картину з циклу під символічною назвою "Виходять мрії з берегів" і передав її з автографом очільнику НАНЦ Євгену Дикому.

45. **Івохін Є.** Використання мурашиного алгоритму для розв'язання нечіткої задачі комівояжера / Є. Івохін, К. Юшті́н // Сучасні інформаційні технології. – Київ, 2024. – № 1 (3). – С. 23–30.

Запропоновано схему реалізації алгоритму оптимізації мурашиної колонії для пошуку найкращого шляху в задачі комівояжера зі змінною тривалістю переміщень між містами, розроблено комп'ютерну програму, яка дозволяє розв'язувати різні логістичні задачі, в основу яких покладено задачу комівояжера з нечітко визначеними параметрами руху у транспортній мережі.

46. **Каденко С. В.** Моделювання неповних експертних оцінок, що враховують ранжирування / С. В. Каденко, О. В. Андрійчук, Г. А. Гоменюк // Інформаційні технології та безпека : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф. : [19 груд. 2024 р. : зб. доп.] / НАН України, Ін-т проблем реєстрації

інформації НАН України ; [редкол.: О. Г. Додонов та ін.]. – Київ, 2024. – Вип. 24. – С. 174–177.

47. **Капустянська Н.** Оцифровування фондів наукових бібліотек: сучасний стан і перспективи / Н. Капустянська // Бібліотечний вісник. – Київ, 2025. – № 1 (277). – С. 114–115.

48. **Кишиневський М.** Дві українки стали міжнародними членками Національної академії наук США [Електронний документ] // #ШОТАМ : вебсайт. – Режим доступу: <https://shotam.info/dvi-ukrainky-staly-mizhnarodnymy-chlenkyniamy-natsionalnoi-akademii-nauk-ssha/>

Математикня Марина Вязовська та кліматологиня Світлана Краковська увійшли до складу міжнародних членів Національної академії наук США (NAS). Про це повідомили на офіційному сайті установи. Що відомо про науковець: Марина Вязовська – професорка та завідувачка кафедри теорії чисел у Федеральній політехнічній школі Лозанни (EPFL) у Швейцарії. У 2022 році вона стала другою жінкою в історії, яка отримала медаль Філдса, за розв'язання задачі пакування сфер у восьмивимірному просторі. Світлана Краковська – кліматологиня, метеорологиня та завідувачка лабораторії прикладної кліматології Українського гідрометеорологічного інституту.

49. **Коли** атоми "падали, як груші". Про мандрівку кращими фізичними й квантовими лабораторіями Києва і Школу з квантової сенсорики та метрології / підготувала С. Галата // Світ. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 7). – С. 1, 8.

Про відвідання лабораторії Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України та Інституту фізики НАН України. Екскурсію було проведено в рамках Школи з квантової сенсорики та метрології (QSM School 2025), організаторами якої є Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України та Київський академічний університет.

50. **Коляденко Д.** Нова концепція генези української мови / Д. Коляденко // Слово Просвіти. – Київ, 2025. – 11–17 верес. (№ 36). – С. 11.

Автор статті – президентський стипендіат 2025 року, лауреат Міжнародної німецько-української премії імені Олеся Гончара. Походження української мови – не вузько наукове, а суспільне і стратегічне питання, що є одним із визначальних чинників формування української ідентичності. Вирішення цього питання є результатом синтезу цілої низки наук – не тільки мовознавства, а й історії, археології, генетики, антропології тощо.

51. **Комітет** з питань освіти, науки та інновацій рекомендує Верховній Раді прийняти в цілому законопроект щодо розвитку дослідницької інфраструктури та підтримки молодих учених // *Голос України*. – Київ, 2025. – 19 серп. (№ 162). – С. 3

52. **Кропочева Н.** Інформаційний супровід наукових досліджень з опорою на бібліометричні методи в умовах цифровізації: досвід освітянських бібліотек / Н. Кропочева // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2024. – Вип. 70. – С. 245–260.

53. **Кубко А.** Внутрішня міграція як стресовий наукометричний чинник – дослідження динаміки змін афіліацій науковців Київського університету імені Бориса Грінченка / А. Кубко // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2024. – Вип. 70. – С. 215–232.

54. **Кузнєцов О.** Застосування та аналіз формальних методів оцінювання релевантності автоматично створених рефератів інформаційних текстів / О. Кузнєцов, Г. Кисельов // *Сучасні інформаційні технології*. – Київ, 2024. – № 1 (3). – С. 31–46.

Поєднання класичних і сучасних методів автоматичного реферування текстів дозволяє досягти вищої якості результатів. Важливо враховувати специфіку тексту та вимоги до кінцевого результату, адаптуючи обрані підходи та метрики відповідно до завдання.

55. **Курінний Л.** НАПрНУ відкриває нові імена науковців / Л. Курінний // Юридичний вісник України. – Київ, 2025. – 1–15 лип. (№ 14). – С. 6–7.

Двадцять шостого червня у Києві відбулися загальні збори Національної академії правових наук України, під час яких були обрані нові члени Президії академії, дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАПрНУ. Серед науковців КНУ імені Тараса Шевченка дійсним членом (академіком) НАПрНУ обрано Володимира Васильовича Носика, а членами-кореспондентами НАПрНУ обрано: Вікторію Вікторівну Рєзнікову (завідувачку каф. екон. прва та процесу); Миколу Анатолійовича Погорецького (проректора); Оксану Анатоліївну Музику-Стефанчук, завідувачку каф. фінансового права.

56. **Левченко М.** Книга-рекордсмен / М. Левченко // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 4 (85). – С. 12–13.

Факсиміле Пересопницького Євангелія, одна з копій якого зберігається в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі, увійшло до Національного реєстру рекордів України одразу в двох номінаціях – "Найбільша друкована книга, видана накладом" й "Найважча друкована книга, видана накладом". Цей справжній поліграфічний шедевр має формат 240x380 мм, налічує 964 сторінки і важить 9,3 кг. Офіційно зафіксували рекорд України представники Національного реєстру рекордів України, а копію сертифікату про рекорд привезла до університету директор бібліотеки УГСП Ольга Шкира.

57. **Листопад О.** Екологічні наслідки підриву росіянами Каховської ГЕС: зміна гідрології, небезпечні осади на дні, шалені збитки / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 9). – С. 1, 7.

Директор Українського гідрометеорологічного інституту (УГІ) ДСНС та НАН України академік Володимир Осадчий виступив на Президії Національної академії наук з доповіддю «Каховське водосховище: сучасний стан, виклики та стратегія відновлення». Володимир Іванович представив

деякі результати наукових досліджень, які отримали науковці УГІ, вивчаючи Каховське водосховище до та після трагедії.

58. **Листопад О.** Медичні стартапи – в центрі уваги / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 10). – С. 5.

У межах Міжнародного форуму "Інновації у медичній інженерії" відбувся Конкурс стартап-проектів, який об'єднав перспективні ідеї з різних куточків України. Організаторами заходу виступили КПП ім. Ігоря Сікорського, інноваційний холдінг "Сікорські Челендж", БФ "КОЛО", Науковий парк адаптивних технологій та Національна академія медичних наук України.

59. **Листопад О.** Ще один центр кристалізації наукових ідей запрацював у КПП / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 10). – С. 5.

Репортаж з відкриття Інноваційного комплексу Наукового парку адитивних технологій. Парк має два основних завдання: готувати фахівців з розроблення й виготовлення сучасних протезів та ортезів і створювати інноваційні продукти на цьому напрямі. Сердце парку – блок потужних 3D-принтерів, на яких виготовляють частини протезів.

60. **Листопад О.** Як напоїти Донбас? Треба звільнити його від російської окупації та звернутись до науковців КПП / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Черв. (№ 11). – С. 7.

61. **Листопад О.** MiTech: академічна спільнота та оборонний сектор / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Черв. (№ 11). – С. 3.

Як університетська та академічна наука можуть і мають допомогти обороні України від російської агресії? Про це освітяни й практики оборонки говорили на панельній дискусії у КПП ім. Ігоря Сікорського

62. **Лук'яник І.** Астрономія в умовах воєнного стану / І. Лук'яник // Світогляд. – Київ, 2024. – Т. 19, № 6 (110). – С. 23–31.

63. **Малиношевський Р.** Методологічний семінар НАПН України / Р. Малиношевський // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 2 (83). – С. 2–3.

З квітня відбувся методологічний семінар Національної академії педагогічних наук України "Стратегічні орієнтири та інноваційні практики утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного стану".

64. **Мамонова Г. В.** Візуалізація хронології подій розвитку ІІІ / Г. В. Мамонова, М. Ю. Сіманішина // Моделювання та інформаційні системи в економіці. – Київ, **2023**. – № 103. – С. 148–155.

65. **НАН України:** досягнення, виклики та вектори розвитку. Про що йшлося у виступах учасників Загальних зборів НАН України. / С. Галата, О. Листопад, Л. Остролуцька, Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2025**. – Трав. (№ 9). – С. 1, 3–5.

30 квітня у Великому конференц-залі НАН України та ще на кількох утворених дільницях, а також у режимі відео конференції відбулися Загальні збори Національної академії наук України. Це дуже важлива подія року, яка об'єднує: підсумки зробленого, плани на наступний звітний період, аналіз і перспективу, вибори нових академіків та член корів. "Попри складні реалії війни, нам вдалося зберегти науковий потенціал, сконцентрувати зусилля для продовження фундаментальних досліджень у передових галузях світової науки й робіт над прикладними розробками, спрямованими на зміцнення безпеки та обороноздатності країни", сказав на початку зборів президент НАН України академік Анатолій Загородній.

66. **Наука – обороні!** // Світ. – Київ, **2025**. – № 11. – С. 1.

У війні технологій визначальна роль належить науковцям та інженерам.

67. **Несходовський І.** Де брати гроші на науку? / І. Несходовський ; спілкувався О. Листопад // Світ. – Київ, **2025**. – Серп. (№ 15). – С. 7.

Відповідає експерт Мережі захисту національних інтересів АНТС Ілля Несходовський. Ілля Сергійович – доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи ННІУЕБ МАУП. А також – позаштатний радник Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної

політики й Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку.

68. **Оголошується** конкурс на здобуття премій молодими ученими і студентами закладів вищої освіти, що присуджуються Національною академією наук України у 2025 році // *Голос України*. – Київ, 2025. – 4 черв. (№ 109). – С. 4

69. **Павко А.** Час звернутися до Фрейда / А. Павко // *Світ*. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 8). – С. 7.

Під час будь-якої війни, а надто такої варварської, жорстокої й невмотивованої, яку веде росія проти України, люди живуть у постійному стресі. Чимало з них звертаються по допомогу до психологів та психіатрів. Про те, як розвивалася наука, покликана зберігати та підтримувати психічне здоров'я. І хто такий Фрейд, обмовки за яким ми нерідко здійснюємо. Праці австрійського психолога, психіатра, невропатолога Зигмунда (Сигізмунда Шломо) Фрейда (1856–1939) змінили картину психологічної науки у ХХ столітті, висвітливши ключові питання устрою внутрішнього світу людини, її несвідомих, спонукальних прагнень, душевних надломів, ілюзорних, сюрреальних уявлень себе та свого оточення. Досліджуючи природу патологічних процесів у психіці своїх пацієнтів, глибинні пласти їхньої свідомості.

70. **Перепелиця Н. О.** Державне управління як галузь знань і практики (історико-еволюційний контекст) / Н. О. Перепелиця // *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. – Донецьк, 2024. – С. 67–73. – (Серія "Політичні науки". № 9).

Виділені й проаналізовані основні етапи становлення сучасної науки державного управління.

71. **Петров В. В.** Перспективи використання оптичних носіїв для довгострокового зберігання даних / В. В. Петров, А. А. Крючин // *Реєстрація, зберігання і обробка даних : щоріч. підсумк. наук. конф.* 18 верес. 2024 р.

/ НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації ; [редкол.: В. В. Петров (відп. ред.) та ін.]. – Київ, **2024**. – С. – С. 5–7.

72. Потапенко Ю. Мандрівний музей МАН. Інтерактивна наука у прифронтових регіонах / Ю. Потапенко // Освіта і суспільство. – Київ, **2025**. – № 2 (83). – С. 4–5.

2 квітня Президія Національної академії наук присудила премію НАН України "За популяризацію науки" за підсумками конкурсу 2024 року. У номінації "Найкращий науково-просвітницький проєкт (із залученням широкої громадськості до досягнень науки через публічні заходи)" премію присуджено Василю Дунцю, Марії Дубровій, Маргариті Кузьміновій за проєкт "Мандрівний музей науки". Про створення і реалізацію проєкту "Мандрівний музей науки, його маршрути й результати, досягнуті за півроку, розповідаємо в деталях".

73. Продемонстрували основні розробки й актуальні напрями роботи наукових установ Національної академії наук України // Голос України. – Київ, **2025**. – 4 черв. (№ 109). – С. 5.

У Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НАН України відбувся Другий фестиваль науки та рослин. До нього як учасники долучились: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", студентська організація "К. Фланер" Національного університету "Києво-Могилянська академія".

74. Пучков О. Методики екстрагування об'єктів кібербезпеки з електронних джерел із застосуванням штучного інтелекту / О. Пучков, Д. Ланде, І. Субач // Безпека інформаційних систем і технологій. – Київ, **2024**. – № 2 (8). – С. 34–41.

Результати дослідження демонструють ефективність запропонованих підходів і можливість їхнього застосування на практиці під час розв'язання завдань забезпечення кібербезпеки. Запропоновані методики можуть стати важливим інструментом для фахівців сфери кібербезпеки щодо розроблення ними ефективних стратегій захисту від кіберзагроз.

75. **Радченко А.** Соціальні комунікації і наукові журнали: необхідність залучення і нові можливості [Електронний ресурс] / А. Радченко // Бібліотечний вісник. – 2025. – № 3. – С. 3–15. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2025_3_3

76. **Родик К.** Критика vs фейсбук: у хашах клікбейт-свідомості / К. Родик // Україна молода. – Київ, 2025. – 21 трав. (№ 20). – С. 12.

Відбулася наукова конференція "Українська література і війна". Її організували академічний Інститут літератури та Спілка письменників. Обговорювалася, зокрема, і опублікована в попередньому числі "УМ" стаття "Література війни: зона відповідальності критики" (14.05.2025). Була вона не фанфарно-звітувальна, а радше – критично-відповідальна. Утім, не бракувало й емоцій. Аж так, що письменник і ветеран АТО Григорій Цимбалюк схарактеризував тисячі уже наявних книжок як переважно "дурні центнери про війну". Про літературну сумнівність численних "воєнних" антологій говорила науковиця Надія Гаврилюк. А завжди позитивно-провокативний професор Київського університету Юрій Ковалів назвав нинішній антологічний бум "блюзнірством, яке дискредитує літературу".

77. **Самохіна Н.** Наукові періодичні видання у світовому дослідницькому просторі [Електронний ресурс] / Н. Самохіна, І. Пелюховська // Бібліотечний вісник. – 2025. – № 3. – С. 30–42. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2025_3_5

78. **Сисоєва С.** Зміцнення українсько-польських наукових зв'язків / С. Сисоєва // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 4 (85). – С. 23.

Нещодавно за значний внесок в організацію наукового і науково-педагогічного співробітництва з Київським столичним університетом імені Бориса Грінченка (з 2015) Еву Огородську-Мазур обрали почесним доктором (Honoris Causa) цього університету. Пані Огородська-Мазур – доктор хабілітований в галузі гуманітарних наук, професор, керівник дослідницької групи з проблем загальної педагогіки та методології досліджень

факультету мистецтв і наук про освіту Сілезького університету в Катовицях (Республіка Польща), іноземний член НАПН України (2019), іноземний член Академії акмеології (2018), член Польського педагогічного товариства (2019), член Комітету педагогічних наук Польської академії наук (2020–2023), член товариства вчителів початкової школи (2001). З 2014 – керівник організаційного комітету Школи вільних філософських і суспільних наук професора Яна Щипальського.

79. **Скрипнюк О. В.** Наукова сфера України: сучасний стан, завдання та перспективи реформування / О. В. Скрипнюк // *Правова держава : щоріч. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; редкол.: Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, Н. М. Пархоменко [та ін.]. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 57–72.*

80. **Споденець І.** Як звучить наука. Історії, що відкривають новий вимір фізики / І. Споденець // *Світ. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 8). – С. 8.*

Інформація керівниці музейного сектору Національного наукового центру "Харківський фізико-технічний інститут" – про проєкт "Фізика в Україні через історії співробітників ХФТІ". Наука – це не лише формули й лабораторні дослідження. Це також історії людей, які присвятили їй життя. Але як зафіксувати наукову пам'ять, зберегти спогади та переживання тих, хто став свідком визначних відкриттів? Це питання стало ключовим у масштабному дослідницькому проєкті "Фізика в Україні через історії співробітників ХФТІ".

81. **Справа** про 17 мільйонів // *Світ. – Київ, 2025. – Серп. (№ 15). – С. 6–7.*

Другого червня цього року наукову громадськість України шокувала неприємна звістка, оприлюднена на сайті Державної аудиторської служби України (<https://dasu.gov.ua/ua/news/5343>). У ній йшлося про те, що в Інституті біохімії імені О. В. Палладіна НАНУ, який є провідною науковою установою України в галузі біохімії та біотехнології і якому цього року, до речі, виповнюється 100 років, виявлено фінансових порушень на понад 17 млн

гривень. Таку величезну нестачу зафіксували ревізори Північного офісу Держаудитслужби України, проводячи перевірку фінансово-господарської діяльності інституту за 2021–2024 роки.

82. **Триває** конкурс на здобуття міжнародної премії для жінок-науковиць // *Голос України*. – Київ, **2025**. – 11 черв. (№ 114). – С. 7.

Премія для жінок-науковиць у галузі фізичних наук, математики й інформатики.

83. **У Верховній** Раді України зареєстровано законопроект щодо наукового та науково-методичного забезпечення у сфері фізичної культури і спорту // *Голос України*. – Київ, **2025**. – 12 серп. (№ 157). – С. 2.

84. **У Києві** відбулася науково-творча конференція "Українська література і війна" // *Українська літературна газета*. – Чернівці, **2025**. – Трав. (№ 5). – С. 2–3.

85. **У Київському** університеті архітектури розробляють бетон з уламків зруйнованих споруд для 3D-друку будівель // *Голос України*. – Київ, **2025**. – 5 черв. (№ 110). – С. 5.

86. **Українська** наука стане ще глибше інтегрованою в європейський дослідницький простір // *Голос України*. – Київ, **2025**. – 26 черв. (№ 125). – С. 2.

У Женеві (Швейцарська Конфедерація) відбулося восьме щорічне засідання Комітету Україна–ЦЕРН – ключового майданчика для координації співпраці між Україною та Європейською організацією ядерних досліджень. Участь у заході взяла делегація Міністерства освіти і науки України на чолі з першим заступником міністра Євгеном Кудрявцем, політичним делегатом України в Раду CERN. До складу делегації також увійшли заступник міністра Денис Курбатов, генеральний директор директорату розвитку науки МОН Григорій Мозолевич, представник України в ЦЕРН із питань науки академік Борис Гриньов, а також радник України до Ради ЦЕРН Максим Тітов.

87. **Український** науково-технічний форсайт : стратегічні пріоритетні напрями та перспективи розвитку науки і технологій / Ін-т

дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, ГО "Форсайт. Ін-т політ. економії" ; [за ред. О. С. Поповича]. – Київ, 2024. – 84 с.

88. **Універсальний** метод визначення рівня узгодженості експертних попарних порівнянь, достатнього для їх агрегації / П. Роїк, А. Оленко, С. Каденко, О. Андрійчук // Інформаційні технології та безпека : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф. : [19 груд. 2024 р. : зб. доп.] / НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації НАН України ; [редкол.: О. Г. Додонов та ін.]. – Київ, 2024. – Вип. 24. – С. 129–133.

89. **Хренов Д.** Розвиток критичного мислення як психолого-педагогічна проблема у науковому доробку вітчизняних науковців / Д. Хренов // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Краматорськ, 2025. – № 1 (107). – С. 81–89.

90. **Черніга Р.** Наукометрія: Web of Science та українські періодичні видання [Електронний документ] // Збруч. – вебсайт – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/122304>

Щороку на початку літа дві найавторитетніші наукометричні бази даних Scopus (далі – Скопус) та Web of Science (далі – WoS) оприлюднюють рейтинги періодичних наукових видань з усього світу. Рейтинг Скопус досить легко знайти у вільному доступі – наприклад, за посиланням. У наукометричній базі WoS інша політика, тому доступ до неї платний. Як правило, доступ для науковців є лише за підпискою наукової установи або університету, якщо вони виділили кошти. Варто наголосити, що наявність максимально великої кількості наукових видань у наукометричних базах Скопус і WoS є важливим критерієм якості (рівня) науки у відповідній країні. Згідно з оновленим переліком журналів за підсумками 2024 р., наукометрична база Скопус включила до свого переліку 170 українських періодичних наукових видань, а наукометрична база WoS – 87.

91. **Шаповалов В.** Епістемологічна проблема ens rationis у постридентській схоластиці і сучасна філософія "штучного інтелекту"

/ В. Шаповалов, А. Морозов // Sententiae. – Вінниця, 2025. – Vol. 44, iss. 1. – С. 42–61.

92. **Шевченко А.** Американські вчені прорвалися крізь шум у квантовій фізиці [Електронний документ] // Цікавості : вебсайт. – Режим доступу: <https://cikavosti.com/amerykanski-vcheni-prorvalysya-kriz-shum-u-kvantovij-fizyczi/>

Американські вчені розробили метод неглибоких тіней для точного вимірювання квантових систем навіть за умов сильного шуму.

93. **Шевченко А.** Вчені не знають, чому існує свідомість, і нове дослідження це доводить [Електронний документ] // Цікавості : вебсайт. – Режим доступу: <https://cikavosti.com/vcheni-ne-znayut-chomu-isnuye-svidomist-i-nove-doslidzhennya-cze-dovodyt/>

Велике дослідження Nature перевірило дві провідні теорії свідомості й не знайшло рішучих доказів. Свідомість залишається загадкою для науки.

94. **Шевченко А.** Китай створив пластир для органів, що доставляє ліки бездротово [Електронний документ] // Цікавості : вебсайт. – Режим доступу: <https://cikavosti.com/kytaj-stvoryv-plastyr-dlya-organiv-shho-dostavlyaye-liky-bezdrotovo/>

Китайські вчені розробили бездротовий нанопластир, що точково доставляє ліки до органів, перфориючи клітинні мембрани без шкоди.

95. **Шевченко А.** Універсальний антидот захищає від отрути 13 змій [Електронний документ] // Цікавості : вебсайт. – Режим доступу: <https://cikavosti.com/universalnyj-antydod-zahyshhayev-vid-otruty-13-zmij/>

Вчені створили антидот з антитіл донора, якого кусали 856 разів. Він захищає від отрут 13 найнебезпечніших змій світу.

96. **Широков В.А.** Еволюція світу та еволюція мови / Володимир Широков. – Київ, 2024. – 229, [2] с.

97. **Штучний інтелект: стратегія НАН і місце України у глобальній екосистемі** / підготував Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Серп. (№ 15). – С. 4.

98. **Шулікін Д.** Глобальні тренди розвитку світу / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 9). – С. 1, 8.

Чому США ведуть торгівельні війни, які гравці диктуватимуть правила гри у світі в майбутньому та яким шляхом розвиватимуться технології? Про тренди, які визначатимуть події у світі та Україні на наступні 10 років, можна було почути у виступі директора і співзасновника аналітичного центру "Український інститут майбутнього", члена ради Defence Alliance of Ukraine Анатолія Амеліна на семінарі в КПП ім. Ігоря Сікорського.

99. **Шулікін Д.** Ініціативи для підтримки суспільства і завдання на новому історичному етапі / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Черв. (№ 11). – С. 6.

Звіт про діяльність Української Ради Миру, проєкт програми дій організації на період переходу до мирного стану і післявоєнного відновлення України, організація потужного форуму, який буде присвячено людському капіталу: в Київському національному університеті імені Вадима Гетьмана відбулось засідання Президії УРМ.

100. **Шулікін Д.** Молодіжна аерокосмічна наука: чи є перспективи? / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Черв. (№ 11). – С. 4.

Учасники круглого столу обговорюють аерокосмічні перспективи. Захід відбувся в Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського".

101. **Шулікін Д.** Як укорінити стійкість економічного розвитку України? / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Трав. (№ 9). – С. 1, 6.

Що могло статися, щоб за 34 роки Україна – одна з найрозвиненіших в індустріальному плані країн світу – перетворилася на одну з найбідніших в Європі? Чому під час відновлення української економіки необхідно реалізовувати стратегію національно укоріненого розвитку? Відповіді на ці

запитання можна було почути в доповіді заступника директора з наукової роботи Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України академіка Андрія Гриценка на засіданні Президії НАНУ.

102. Щебланін Ю. Безпека REST API: загрози та методи захисту / Ю. Щебланін, Б. Сидоренко, І. Михальчук // Безпека інформаційних систем і технологій. – Київ, **2024**. – № 2 (8). – С. 60–65.

Одним із ключових напрямів розв'язання проблеми безпеки REST API є впровадження системи управління безпекою API, до якої належить використання багаторівневого підходу до захисту. Це включає контроль доступу, застосування токенів для авторизації, регулярну перевірку систем на наявність вразливостей та обмеження швидкості запитів для зменшення ризику атак на відмову в обслуговуванні.

103. Як дрони навчаються діяти автономно // Світ. – Київ, **2025**. – Серп. (№ 15). – С. 5.

В Україні цю ідею втілює група вчених: академік НАН України М. З. Згуровський, член-кореспондент НАН України П. О. Касьянов, член-кореспондент НАН України Н. Д. Панкратова та їх молоді учні на базі Навчально-наукового комплексу "Інститут прикладного системного аналізу" МОН України і НАН України, який діє в структурі Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут".

104. Ярошенко Г. З весни потрапили в антарктичну осінь. Троє полтавців поділилися першими враженнями від перебування на краю світу / Г. Ярошенко // Україна молода. – Київ, **2025**. – 23 квіт. (№ 16). – С. 8.

На українській дослідницькій станції "Академік Вернадський", розташованій на острові Галіндез за 7 кілометрів від узбережжя Антарктичного півострова, що є частиною Західної Антарктиди, нещодавно відбулася Perezmina експедицій. На зміну 29-й експедиції, учасники якої завершили свою роботу, прийшла ювілейна 30-та. Її очолив досвідчений полярник, метеоролог з Києва Олександр Полудень, котрий зимуватиме в Антарктиці вже вшосте.

105. **Hondiul O.** Play the News and Level up: transforming journalism through experience design / O. Hondiul // Актуальні питання масової комунікації. – Київ, **2024**. – Вип. 36. – С. 21–42.

Здійснюється аналіз інтеграції принципів дизайну вражень у журналістику, з особливим акцентом на журналістські матеріали на складні соціально-політичні теми. Висновки підтверджують важливість інтеграції принципів дизайну вражень у журналістську практику, що сприяє формуванню більш усвідомленої та проактивної аудиторії, готової активно брати участь у обговореннях та вирішенні соціальних питань.

106. **Pliushch O.** Computer model of tuned transistor oscillator to study its excitation processes / O. Pliushch, B. Zhurakovskiy, M. Kyryk // Інформаційні технології та безпека : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф. : [19 груд. 2024 р. : зб. доп.] / НАН України, Ін-т проблем реєстрації інформації НАН України ; [редкол.: О.Г. Додонов та ін.]. – Київ : Інжиніринг, **2024**. – Вип. 24. – С. 147–150.

Робота "Комп'ютерна модель налаштованого транзисторного генератора для вивчення процесів його збудження" описує комп'ютерне моделювання, яке використовується для дослідження того, як починаються коливання в транзисторному налаштованому контурі.

Огляд науки за кордоном

107. **Вагін Ю. В.** Еволюція дарвінізму. Класичний етап / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 10–28. – (Проект "Наукова книга").

108. **Годзь Н.** Питання особливостей сучасної китайської філософії в площині аналізу феноменів глобалізму, цифрової освіти та філософії марксизму в Китаї / Н. Годзь // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Філософія. – Острог, **2024**. – Вип. 26. – С. 11–17.

109. **Сисоєва С.** Національна ідентичність: дискурс польських учених / С. Сисоєва // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 4 (85). – С. 32–33.

У Дорожній карті європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року інтеграцію дослідницької інфраструктури України до Європейського дослідницького простору визначено важливою складовою загального процесу гармонізації секторальних політик та законодавства у сферах освіти і науки з європейськими на шляху до повноцінного членства України в ЄС. За таких умов вагомим значення набуває вивчення європейського досвіду вирішення освітніх та виховних проблем сучасності і використання його з урахуванням національних можливостей, традицій і пріоритетів.

110. **Цветкова Г.** Науково-дослідна інфраструктура Австралії як підґрунтя для саморозвитку та підтримки науковців / Г. Цветкова // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України ; Держ. вищ. навч. закл. "Донбас. держ. пед. ун-т" ; редкол.: Саяпіна С.А., Топольник Я.В, Бескорса О.С. [та ін.]. – Краматорськ, 2025. – № 1 (107). – С. 89–97.

В Австралії існує система сприяння дослідженням у вищій освіті (HERP), що підтримує заходи, спрямовані на підвищення важливості австралійських досліджень та підтримку науковців, студентів, сприяє усвідомленню важливості досліджень, їхньої підтримки та подальшого розвитку різноманітних галузей науки. Науково-дослідна структура Австралії ґрунтується та керується Законом про підтримку вищої освіти 2003 року. З'ясовано, що Австралійська рада наукових академій (ACOLA) підтримує п'ять основних академій, що є важливими національними активами, які забезпечують унікальний і цінний внесок у прагнення до досконалості в системі інновацій Австралії та в наданні консультацій уряду з питань національного та міжнародного значення.

111. **Шевченко А.** Фізики вперше показали, як тепло поводить себе в гарячій плазмі [Електронний документ] // Цікавості : вебсайт. – Режим

доступу: <https://cikavosti.com/fizyky-vpershe-pokazaly-yak-teplo-povodytsya-v-garyachij-plazmi/>

Фізики США вперше спостерігали, як тепло не переходить між плазмою й матеріалом через термічний опір – ключ для термоядерних дослідів.

Національна академія наук України

112. **Загородній А.** Національна академія наук у часи випробувань / А. Загородній ; розпитувала Л. Остролуцька // Світ. – Київ, 2025. – Серп. (№ 16). – С. 4–5.

На запитання газети "Світ" відповідає президент НАН України академік А. Загородній

113. **Стріха М.** Про сенсори, кластери й про штучну конкуренцію, якої не має бути / М. Стріха // Світ. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 8). – С. 3.

Академія наук вищої школи України – всеукраїнська громадська наукова організація, яка об'єднує майже 500 докторів наук і професорів університетів з різних галузей знань, – вважає, що з більшістю положень проєкту наказу "Про внесення змін до Порядку формування Переліку наукових фахових видань", винесеного на обговорення, можна погодитися. Про це йдеться у листі президента АН ВШУ Олександра Наконечного до міністра освіти і науки України Оксена Лісового.

Видатні особистості в науці

Про людей, чиї досягнення і творіння, завдяки інтелекту, наполегливій праці та таланту, наближали до знакових подій і залишили яскравий слід в історії України і світу. Їх надзвичайна праця і відкриття сприяють прогресу людства

**Бердяєв Микола Олександрович – релігійний та політичний
філософ, соціолог**

114. **Ніколаєнко В. Л.** Ім'я та номінація в філософії мови Миколи Бердяєва / В. Л. Ніколаєнко // Галузеві соціології в умовах глобальних змін і суспільних трансформацій : зб. наук. статей / Каф. галузевої соціології ф-ту соціології Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [упоряд.: А. О. Петренко-Лисак, В. В. Чепак ; вітальне слово Л. В. Губерський]. – Київ, **2023**. – С. 132–145.

Блонський Іван Васильович – фізик

115. **Шендеровський В.** З когорти провідних вчених. До 75-річчя від дня народження Івана Блонського / В. Шендеровський // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 12–18 черв. (№ 23). – С. 10.

Вірченко Ніна Опанасівна – математик

116. **Дацюк Г.** "Ужма". Моя любов – Україна і математика [Вірченко Ніна Опанасівна] / Г. Дацюк // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 1–7 трав. (№ 17). – С. 1, 6–7.

5 травня 2025 р. Ніні Опанасівні Вірченко виповнилося 95 років. Вона докторка фізико-математичних наук, академік АН вищої школи України, громадська діячка, просвітянка, колишня політв'язнена тайшетських спецтаборів на псевдо "Ужма". У рік Математики визнана однією з найвидатніших жінок-вчених України!

Вовк Федір Кіндратович – антрополог, етнограф, археолог

117. **Іванюк О.** 170 років від дня народження Федора Кіндратовича Вовка (1847–1918) / О. Іванюк // Миті історії: особи й події : [довід. для студентів] / Каф. історії України, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка ; [упоряд.: М. М. Будзар, С. В. Виноградов, О. Л. Іванюк та ін.]. – Київ, **2017**. – С. 44–45.

18 березня – 170 років від дня народження Федора Кіндратовича Вовка (1847–1918). Федір Вовк у своїх дослідженнях сперечався з теоріями ряду

російських істориків, що відносили Україну до лише однієї з етнічно-географічних областей південно-західної Росії й заперечували існування української європейської нації з окремою мовою і відмінною від відсталого російської європейською високорозвиненою культурою. У своїх численних працях з археології, антропології та етнографії вчений у ті часи переконливо довів, що українці – слов'янський народ, з окремим антропологічним типом котрий має цілком оригінальні етнографічні особливості.

Гакслі Джуліан – біолог, еволюціоніст, гуманіст

118. **Вагін Ю. В.** Дж. Хакслі – творець універсальної праці з еволюційного синтезу / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В.; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 108–111. – (Проект "Наукова книга").

Джуліан Сорелл Гакслі (Sir Julian Sorell Huxley; 1887–1975) – англійський біолог, еволюціоніст та гуманіст, політик. Один із авторів синтетичної теорії еволюції. Перший генеральний директор ЮНЕСКО, який відіграв одну з головних ролей у створенні цієї організації, а також Всесвітнього фонду дикої природи. Зробив великий внесок у створення синтетичної теорії еволюції, відіграв важливу роль в її популяризації. Ввів у науковий обіг ряд термінів, які широко використовуються в сучасній науці.

Гальчинський Анатолій Степанович – економіст

119. **Гайдуцький П.** Анатолій Гальчинський і земельна реформа в Україні / П. Гайдуцький // Світогляд. – Київ, **2024**. – Т. 19, № 6 (110). – С. 16–19.

Головаха Євгеній Іванович – психолог, соціолог

120. **Сокурянська Л.** Євгеній Головаха: людина і вчений. Неформальний, проте достовірний портрет / Л. Сокурянська // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 4 (85). – С. 20–21.

Експертне опитування колег, друзів, учнів і шанувальників з проханням надати коротку, довільну й максимально чесну відповідь на запитання "Що найперше спадає Вам на думку, коли ви чуєте ім'я Євгенія Головахи?" Ініціатива проведення дослідження належить Вілю Бакірову. Тут наведено відповіді шановних учени – докторів наук, професорів, членів Соціологічної асоціації України (САУ).

Гольдшмідт Ріхард – еволюційний біолог, генетик, ембріолог

121. **Вагін Ю. В.** Р. Б. Б. Гольдшмідт і його синтез / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В.; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – С. 111–116. – (Проект "Наукова книга").

Ріхард Гольдшмідт (Richard Benedict Goldsmidt; 1878–1958) – німецький і американський біолог єврейського походження, генетик, ембріолог.

Грінченко Володимир Автономович – археолог

122. **Шукач** минушини рідного краю. До 125-річчя від дня народження В. А. Грінченка (1900–1948) // Календар знаменних і пам'ятних дат / Держ. наукова установа "Книжкова палата України ім. Івана Федорова"; відп. ред. Н. В. Жданова; уклад. І. О. Аврахова. – Київ, 2025. – № 3, 2025, 3 кварт. – С. 42–48.

Виповнилося 125 років від дня народження відомого українського археолога, музейника і краєзнавця Володимира Автономовича Грінченка.

Дарвіністи

123. **Вагін Ю. В.** С. Г. Райт, Р. Е. Фішер і Дж. Б. С. Холдейн – творці математичної теорії генетики популяцій / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 32–38. – (Проект "Наукова книга").

Добржанський Феодосій Григорович – біолог, генетик, зоолог

124. **Вагін Ю. В.** Ф. Г. Добржанський – людина, яка написала еволюцію / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 39–47. – (Проект "Наукова книга").

Докінз Річард – еволюційний біолог, популяризатор науки

125. **Вагін Ю. В.** Р. Докінз – некласичний дарвініст / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 52–54. – (Проект "Наукова книга").

Clinton Richard Dawkins – англійський інтелектуал, еволюційний біолог, знаний як популяризатор науки та атеїстичних поглядів.

Єрмаков Василь Петрович – доктор чистої математики

126. **Міхно О.** 180 років від дня народження Василя Єрмакова (1845–1922), математика, педагога / О. Міхно // Освіта і суспільство. – Київ, **2025**. – № 2 (83). – С. 44.

Єрмаков Василь Петрович – доктор чистої математики, заслужений професор Київського університету (1890), член-кореспондент Петербурзької академії наук (1884). В 1870 році відкрив нову ознаку збіжності числових рядів. Після захисту магістерської дисертації в

1873 році в Петербурзькому університеті працював в Київському університеті (доцент, екстраординарний професор, ординарний професор).

Калужняцький Омелян Ієронімович – філолог

127. **Орач** слов'янської ниви". До 180-річчя від дня народження О. І. Калужняцького (1845–1914) // Календар знаменних і пам'ятних дат / Держ. наукова установа "Книжкова палата України ім. Івана Федорова"; відп. ред. Н. В. Жданова; уклад. Ю. В. Мартиненко. – Київ, 2024. – № 1, 2025, 1 кварт. – С. 33–38.

Калужняцький Омелян Ієронімович (Emil Kaluzniacki) – український науковець (філолог, славіст, палеограф, фольклорист) і громадський діяч на Буковині. З 1875 року на науково-викладацькій роботі в Чернівецькому університеті. 1889–1890 – ректор університету.

Лумен Ніклас – соціолог

128. **Гавриленко І. М.** Н. Лумен: границі як фактор становлення глобального світового порядку / І. М. Гавриленко // Галузеві соціології в умовах глобальних змін і суспільних трансформацій: зб. наук. статей / Каф. галузевої соціології ф-ту соціології Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; [упоряд.: А. О. Петренко-Лисак, В. В. Чепак; вітальне слово Л. В. Губерський]. – Київ, 2023. – С. 29–51.

Ніклас Луманн (1927–1998) – німецький соціолог. Поділяв наукові погляди нейробіологів Франциска Варели і Умберто Матурані на природу живих і соціальних систем, в своїх роботах застосовував біологічну концепцію аутопоезису (autopoiesis). Н. Луман пропонує радикальне переосмислення базових пізнавальних засад на які традиційно спиралася соціологія від класичного періоду власного розвитку.

Майр Ернст – біолог

129. **Вагін Ю. В.** Е. Майр – автор концепції біологічного виду / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – С. 47–50. – (Проект "Наукова книга").

Ернст Майр (Ernst Walter Mayr, 1904–2005) – німецький біолог. Займався проблемами систематики, у першу чергу – концепцією біологічного виду. Праці Е. Майра – зокрема "Систематика і походження видів" (1942) – суттєво вплинули на розвиток синтетичної теорії еволюції, котра є результатом синтезу генетики і концепцій еволюції. Майр досліджував також механізми видоутворення. Йому належить відкриття механізму і створення теорії перипатричного видоутворення.

Маринич Олександр Мефодійович

130. **"Життя у служінні людям".** До 105-річчя від дня народження О. М. Маринича (1920–2008) // Календар знаменних і пам'ятних дат / Держ. наукова установа "Книжкова палата України ім. Івана Федорова" ; відп. ред. Н. В. Жданова ; уклад. І. О. Аврахова. – Київ, 2025. – № 3, 2025, 3 кварт. – С. 64–71.

105-річчя від дня народження Олександра Мефодійовича Маринича відзначається 4 вересня 2025 року, що свідчить про його видатну роль в українській географії як доктора географічних наук та патріарха галуз., Фізико-географ, геоморфолог, ландшафтознавець.

Находкін Микола Григорович – радіофізик

131. **Шептицький А.** Микола Находкін – один із плеяди фундаторів радіофізичної науки в Україні / А. Шептицький // Світогляд. – Київ, 2025. – Т. 20, № 1 (111). – С. 34–39.

Микола Григорович Находкін (1925–2018) є одним із фундаторів радіофізичної науки в Україні, який зробив значний внесок у розвиток фізичної електроніки, мікро- та наноелектроніки, а також електронної

спектроскопії. Він був професором, академіком НАН України, засновником та завідувачем кафедри кріогенної та мікроелектроніки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також деканом радіофізичного факультету.

Несвіцький Олександр – лікар

132. **Ярошенко Г.** Деякі його ноу-хау використовують у всьому світі. Лікар Олександр Несвіцький – незаслужено забута постать, яка лишила глибокий слід в історії медицини / Г. Ярошенко // Україна молода. – Київ, 2025. – 28 трав. (№ 21). – С. 6–7.

Чергова книга знаного полтавського лікаря-психіатра, психолога та краєзнавця Віталія Закладного повертає із забуття ім'я нашого визначного земляка – лікаря, подвижника медицини Олександра Несвіцького. Вона так і називається: "Олександр Несвіцький. Повернуте ім'я".

Перфецький Євген Юліанович – історик

133. **Дзира І. Я.** Київська сторінка життя та діяльності професора Євгена Перфецького / І. Я. Дзира // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 2024. – Вип. 2 (33). – С. 82–95.

Перфецький Євген Юліанович (1888–1947) – український історик-славіст, професор.

Подолінський Сергій Андрійович – науковець

134. **Міхно О.** 175 років від дня народження Сергія Подолінського (1850–1891), вченого-енциклопедиста, громадсько-політичного діяча / О. Міхно // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 4 (85). – С. 36–37.

Один із найяскравіших представників української наукової і суспільно-політичної думки другої половини XIX ст. – Сергій Подолінський. Подолінський одним із перших в українській науковій думці запропонував екологічну й енергетичну інтерпретацію праці як освітньої й виховної

цінності. Він обстоював ідею збереження народного досвіду, зв'язку людини з природою, формування світогляду через пізнання рідного краю, праці як основи освіти.

Попов Павло Миколайович – літературознавець

135. **Короткий В.** Становлення інтелектуала: навчання П. М. Попова в Рильському духовному училищі та Курскій духовній семінарії (за матеріалами особовому фонду) / В. Короткий // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, **2024**. – Вип. 2 (33). – С. 143–162.

Прокопович Петро – бджоляр

136. **Міхно О.** 250 років від дня народження Петра Прокоповича (1775–1850), бджоляра, винахідника рамкового вулика, фундатора першої в Європі школи пасічників / О. Міхно // Освіта і суспільство. – Київ, **2025**. – № 4 (85). – С. 36.

Багатогранність таланту вченого підтверджують маловідомі його відкриття в інших галузях сільського господарства: виготовив безколісний плуг, хлібозбиральну машину, пристрій для плавання проти течії та ін. Педагогу був притаманний далекоглядний, філософський підхід до всіх сфер людського буття.

Сімпсон Джордж Гейлорд (George Gaylord Simpson) – палеонтолог

137. **Вагін Ю. В.** Дж. Г. Сімпсон – палеонтолог, який об'єднав генетику та дарвінізм / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму: процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; Ю В. Вагін ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, **2024**. – С. 50–52. – (Проект "Наукова книга").

Джордж Гейлорд Сімпсон (1902–1984) – американський палеонтолог, вивчав вимерлих ссавців і їхні міжконтинентальні міграції. Сімпсон був,

можливо, найбільш впливовим палеонтологом XX ст. Він ввів в 1949 р. термін "синтетична теорія еволюції", що позначає теорію, яка об'єднала принципи спадкування, виражені в законах Менделя і еволюційне вчення Дарвіна. Його внесок у цю теорію виражений в книгах *Tempo and Mode in Evolution* (1944) і *Principles of Classification and a Classification of Mammals* (1945).

Четвериков Сергій Сергійович – генетик

138. Вагін Ю. В. С. С. Четвериков – засновник популяційної генетики / Ю. В. Вагін // Еволюція дарвінізму : процес, що визначає сутність сучасної біології / Вагін Ю. В. ; НАН України, Ін-т молекуляр. біології і генетики. – Київ, 2024. – С. 29–32. – (Проект "Наукова книга").

Четвериков Сергій Сергійович (1880–1959) – видатний генетик, лепідоптеролог, дослідник еволюційної біології. Ще у студентський період опублікував перші наукові статті з лепідоптерології. Тоді ж написав свою важливу роботу "Хвилі життя", де обговорює зміни чисельності популяцій, що згодом стали основою поняття генетичного дрейфу. Підготував кілька робіт з систематики та збирання комах. Заклав основи генетики популяцій та синтетичної теорії еволюції.